

כנס הרצליה 2017 תשע"ז
HERZLIYA CONFERENCE

JUNE 20-22, 2017

ISRAEL'S STRATEGIC BALANCE:
OPPORTUNITIES AND RISKS

סימולציית כנס הרצליה ה-17
סיכום ראשוני

המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) במרכז הבינתחומי הרצליה
קיים סימולציה במסגרת כנס הרצליה ה-17

בנושא:

ישראל בעימות רב-חזיתי

הסימולציה התקיימה ב-21 ביוני 2017, במרכז הבינתחומי בהרצליה, בהשתתפות מומחים: מהאקדמיה, מקבלי החלטות, שגרירים ואנשי מערכת הביטחון.

בסימולציה השתתפו שלושה מכוני מחקר זרים:

China University of Foreign Affairs

Woodrow Wilson School of Public and International Affairs at Princeton University

France – Sciences Po CERI Paris

הסימולציה כללה קבוצות עבודה ונציגים של 17 המדינות והארגונים הבאים: ישראל, ארה"ב, רוסיה, סין, איחוד אירופי, תורכיה, עיראק, סוריה (אסד), סוריה גורמי אופוזיציה, המדינה האסלאמית, חיזבאללה, איראן, ערב הסעודית, מצרים, ירדן, רשות פלסטינית, חמאס.

עקרי ממצאי הסימולציה הוצגו ב-22 ביוני 2017 במליאת כנס הרצליה בהשתתפות נציגי מכוני המחקר הזרים.

רשימת המשתתפים

ישראל

השגריר סא"ל (מיל.) זלמן שובל, אלוף (מיל.) גרשון הכהן, ח"כ אלוף (מיל.) אייל בן ראובן, ד"ר שמואל אבן, ד"ר שביט מטיאס.

ארה"ב

השגריר אלון פנקס, אל"מ (מיל.) ד"ר ערן לרמן, ד"ר אמנון כוורי, חבר בבית הנבחרים האמריקאי מר' סטיב ישראל, גב' ג'ודית מילר.

רוסיה

מר' יורי קוגן, גב' ורה מיכלין שפיר, השגריר צבי מגן.

איחוד אירופי

ד"ר אסתר לופטין, השגריר דיוויד סיגל, פרופ' צ'ארלס טנבאום (Sciences Po CERI Paris).

סין

פרופ' סו האו (The China Foreign Affairs University), Ms. Carice Witte.

חמאס תא"ל (מיל.) שלום הררי, אל"מ (מיל.) יוני פיגל, סא"ל (מיל.) אלון אביתר.	
רש"פ פרופ' שאול משעל, ד"ר דורון מצא, סא"ל (מיל.) יוחנן צורף, ד"ר רונית מרזן.	
חיזבאללה/לבנון אל"מ (מיל.) ד"ר איתן עזאני, אל"מ (מיל.) ד"ר ראובן ארליך, תא"ל (מיל.) חגי מרדכי, מר' עידן לנדאו.	
סוריה משטר אסד בסוריה - אל"מ (מיל.) יאיר פרימוביץ', אל"מ (מיל.) פסח מלובני.	
איראן גב' סימה שיין, מר' מאיר ג'בדנפר, ד"ר רז צימט, ד"ר אמילי לנדאו.	
תורכיה השגריר ד"ר אלון ליאל, ד"ר גליה לינדנשטראוס.	
מצרים השגריר יצחק לבנון, גב' רות וסרמן-לנדה.	
ירדן גב' יפעת רשף, מר' אריאל שפרנסקי, ריאד אל-חורי.	
ערב הסעודית ומדינות המפרץ ד"ר מיכל יערי, גב' ענבל ניסים.	
עיראק פרופ' אמציה ברעם, ד"ר רונן זיידל.	
ג'בהאת אל נוסרה וארגוני אופוזיציה ד"ר מיכאל ברק.	
המדינה האסלאמית (עיראק, סוריה) ד"ר אורי גולדברג, גב' שרונה מזליאן-לוי.	
מנהל הסימולציה אל"מ (מיל.) ד"ר שאול שי.	
הנהלת הסימולציה ד"ר לסלי טריס, מר' מתן הוברמן, מר' אורי ברזל, גב' ימית אריקסון.	

תרחיש ראשון

הזירה הפלסטינית

ראש הרשות הפלסטינית, אבו מאזן, אושפז בבי"ח ברמאללה ודובר הרש"פ הודיע ב 16 ביוני, כי בשל מצבו הבריאותי נבצר ממנו למלא את תפקידיו לתקופה בלתי ידועה. בעקבות ההודעה, החליטו הנהגת הרש"פ והפת"ח למנות מועצת הנהגה זמנית שתהיה מורכבת מסגן ראש הפת"ח, מחמוד אל עאלול, מזכ"ל הפת"ח ג'בריל רג'וב, מנהל שירות המודיעין הכללי הפלסטיני, מג'יד פאראג' וכן נביל שעת.

מוחמד דחלן הודיע כי "אינו מכיר במועצת הנהגה הזמנית וישוב ליהודה ושומרון כדי להנהיג את העם הפלסטיני באחת מהתקופות הקשות בהיסטוריה של העם הפלסטיני". הנהגת החמאס הודיעה אף היא כי אינה מכירה בסמכות מועצת הנהגה הזמנית. במוקדים שונים ביהו"ש מתחוללות תקריות אלימות בין תומכי דחלן לכוחות הביטחון הפלסטיניים.

ב 20 ביוני נחטף צעיר ישראלי תושב אחת ההתנחלויות, שום ארגון לא נטל אחריות לחטיפה. ישראל לנקוט בכל הצעדים להשבת החטוף. מועצת הנהגה הזמנית הודיעה כי היא מפסיקה את שיתוף הפעולה הביטחוני עם ישראל, דרשה את שחרור המידי של ברגותי מהכלא והפסקת פעילות כוחות צה"ל בשטחי הרש"פ.

בעקבות הפעילות המבצעית של צה"ל במוקדים שונים ביהו"ש מתחוללות תקריות אלימות בהן הרוגים ופצועים לצה"ל ולפלסטינים. כמו כן, פורצות מהומות רחבות היקף בשטחי יהו"ש ומזרח ירושלים. אמצעי התקשורת הפלסטינים מגדירים את האירועים כ"אינתיפאדת השחרור" ערב שנת ה - 70 לנכבה.

מתעצם גל פגועי "הבודדים" (דקירה, דריסה וירי) וחמאס ביצע פגוע התאבדות באוטובוס בירושלים הגורם למספר רב של הרוגים ופצועים.

חמאס מודיע כי לא יבליג על מעשי התוקפנות שך ישראל נגד העם הפלסטיני ומרצעת עזה נורו מספר רקטות לעבר יישובי עוטף עזה שלא גרמו לנזק או נפגעים. צה"ל הגיב לירי בתקיפת מטרות חמאס ברצועת עזה.

הזירה הצפונית

סוריה

כוחות הנאמנים לאסד, כוחות של חיזבאללה וגורמים ממשמרות המהפכה האיראנים השתלטו על השטח הסורי משיפולי החרמון ועד אזור קונטרה. הכוחות החלו בהכנת ביצורים ובהעברת אמצעי לחימה לאזור בהם משגרי רקטות ונשק נ"ט.

בנאום שנשא חסן נסראללה, אמר כי שחרור קונטרה הוא צעד חשוב בדרך לשחרור רמת הגולן ואיים כי חיזבאללה לא תשב בחיבוק ידיים בשעה שישראל "טובחת בפלסטינים".

לבנון

חיזבאללה תגבר את כוחותיו בדרום לבנון באמצעות יחידות של הארגון ששבו מסוריה ללבנון.

המערכה נגד המדינה האסלאמית

המערכה בסוריה

בסוריה כבשו כוחות של הקואליציה בהובלת ארה"ב את האזורים הצפון מזרחיים של סוריה (בסמוך לגבול עם טורקיה). מתנהלת מערכה קשה לכיבוש העיר א - רקה בירת המדינה האסלאמית. במערכה הקרקעית נוטלים חלק כוחות כורדיים, טורקיים וכוחות מיוחדים אמריקאים וצרפתים. הכוחות הקרקעיים מסתייעים בסיוע אווירי מסיבי של ארה"ב, טורקיה וערב הסעודית. בלחימה בא - רקה ובצפון מזרח סוריה נהרגו למעלה מ - 2000 לוחמים של המדינה האסלאמית ונתפסו מאות

מאנשי הארגון, אולם מנהיג הארגון אבו בכר אל בגדאדי לא נתפס ומעריכים כי הצליח להימלט (קיים מידע לא מאומת על הימצאותו בלב).
 כוחות הקואליציה נמנעו מפגיעה בכוחות הנאמנים לאסד אולם כוחות אלה מצויים כעת במובלעות במרחב שליטת כוחות הקואליציה.

המערכה על מוסול

צבא עיראק, מיליציות שיעיות פרו-איראניות, כוחות כורדים וכוחות אמריקאים בסיוע אווירי מסיבי של ארה"ב הצליחו לכבוש את העיר מוסול מידי המדינה האסלאמית. אבדות המדינה האסלאמית במערכה בעיר וסביבותיה נאמדות ב- 3000 לוחמים.

ממשלת עיראק דורשת מהכורדים לפנות את השטחים שתפסו בפאתי העיר ומטורקיה להוציא את כוחותיה משטחה של עיראק.

אלפי פעילים של המדינה האסלאמית ירדו למחתרת וחלקם מנסים להימלט מחוץ לשטח עיראק וסוריה. טורקיה, ירדן וערב הסעודית הגבירו את הפיקוח לאורך גבולותיהן כדי למנוע כניסת פעילי המדינה האסלאמית לשטחן. בתגובה למפלול שספג בעיראק וסוריה ביצע ארגון המדינה האסלאמית סדרת פיגועים ברחבי העולם.

המערכה בתימן

נמשכת המלחמה בתימן בין המורדים ההות'ים בסיוע איראן לכוחות הנאמנים לממשלה של תימן בראשות הנשיא האדי והקואליציה בהובלת ערב הסעודית. המורדים ההות'ים פגעו באמצעות טילי חוף – ים ומוקשים ימיים ב-2 מכליות נפט וספינת סוחר. כתוצאה מהפגיעה בנתיב השייט במצרי באב אל מנדב עלו מחירי הנפט בעולם וכן מחירי הביטוח הימי. ארה"ב הודיעה כי היא תארגן כוח ימי בינ"ל שיבטיח את חופש השייט בים האדום.

משבר הומניטרי במזה"ת

בעקבות הלחימה נגד המדינה האסלאמית בא – רקה ומוסול נמלטו מערים אלה מאות אלפי תושבים והחריפה בעיית הפליטים בסוריה ועיראק. ארגוני הסיוע והאו"ם מדווחים על עליה חדה במספר הפליטים ועל מחסור חמור במזון, מי שתיה ותרופות. מזכ"ל האו"ם קורא לכינוס מידי של ועידה בינ"ל לפתרון בעיית הפליטים והשבת הסדר והביטחון לאזור.

המעצמות

הנשיא טראמפ הכריז בנאום מיוחד כי ארה"ב השיגה בעיראק ניצחון חשוב במלחמה נגד הטרור ובקרוב תחוסל המדינה האסלאמית גם שטחה של סוריה והביע את תקוותו כי לאחר תבוסת המדינה האסלאמית השקט והיציבות יחזרו לשרור באזור.

מתנהלים מגעים לכינוס פגישת פסגה בין הנשיא טראמפ לנשיא פוטין .

ארה"ב, האיחוד האירופי ורוסיה מקיימות מגעים לכינוס ועידה בינ"ל בחסות האו"ם להשגת הסדרים מדיניים בסוריה ועיראק.

שלב שני בתרחיש – עימות ב 2 חזיתות בזירה הפלסטינית.

הזירה הפלסטינית

ישראל מתמודדת בעימות אלים מול הפלסטינים בשטחי יהו"ש – האינתיפאדה השלישית ("אינתיפאדת השחרור" בפי הפלסטינים).

הסלמה בעימות מול רצועת עזה. מאות רקטות ופצצות מרגמה נורו מרצועת עזה לשטח ישראל : יישובי עוטף עזה, באר שבע, אשקלון, גדרה, אשדוד וראשון לציון.

הזירה הצפונית

מטח רקטות נורה מאזור קונטרה הנתון לשליטת החיזבאללה לעבר אזור נפח ברמת הגולן. מספר חילי צה"ל נפצעו. חיל האוויר תקף מטרות באזור ממנו נורו הרקטות. כוחות חיזבאללה בלבנון הועמדו בכוננות.

נסראללה שב ומאיים כי הארגון יפעל נגד ישראל אם זו לא תחדל מהתוקפנות שלה נגד העם הפלסטיני.

שלב שלישי בתרחיש - עימות ב 2 חזיתות בזירה הפלסטינית וב 2- חזיתות בזירה הצפונית.

ישראל מתמודדת בעימות אלים מול הפלסטינים בשטחי יהו"ש – האינתיפאדה השלישית ("אינתיפאדת השחרור" בפי הפלסטינים).

ישראל מצויה בלחימה מול רצועת עזה. נמשך ירי מסיבי של רקטות מרצועת עזה. צה"ל תוקף את מערך הרקטות ושאר מטרות ארגון חמאס באמצעות חיל האוויר, ארטילריה וירי טנקים. מתבצע גיוס מילואים לתגבור כוחות צה"ל ביהו"ש ואפשרות לפעולה קרקעית ברצועת עזה.

ארגון החיזבאללה יורה מאות רקטות מלבנון וסוריה לעבר שטחה של ישראל. חסן נסראללה מכריז כי חיזבאללה הצטרף למערכה לצד הפלסטינים נגד ישראל וקרא לכלל העולם הערבי והמוסלמי למלא את חובת הג'יהאד ולהצטרף למערכה נגד ישראל.

עיקרי ממצאי הסימולציה

הזירה הפלסטינית

1. הרשות הפלסטינית – ניסיון לבסס הנהגה משותפת ולגיטימית עם חמאס – מהלך שנכשל.
2. ניסיון הידברות עם ישראל, לרבות המשך שיתוף הפעולה הביטחוני.
3. מגעים לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני על בסיס יוזמת השלום הערבית.
4. יוזמה מצרית לקדם מנהיגות פלסטינית מקובלת באמצעות מוחמד דחלאן.
5. חמאס נחוש לנצל את העימות עם ישראל להשתלטות על יהודה ושומרון, תוך ניסיון לצמצם את הפגיעה ברצועת עזה במסגרת העימות עם ישראל.
6. לנוכח המשבר בזירה הפלסטינית ירדן מציעה לשלוח כוח צבאי ירדני שיאבטח את האתרים הקדושים לאסלאם בהר הבית.

הזירה הצפונית

1. חזבאללה מנהל מערכה נגד ישראל בשתי חזיתות.
2. חזבאללה רואה בעימות עם ישראל הזדמנות להסיג את עיקר כוחותיו מהזירה הסורית ללבנון.
3. איראן מעוניינת בהפסקת הלחימה, אך נותנת גיבוי לחזבאללה, כל זמן שישראל לא תבקש הסכם הפסקת אש.
4. משטר אסד – האינטרס העליון שלו הוא שמירה על המשטר.
5. בקשה של אסד מרוסיה להגן על המרחב האווירי הסורי בתיאום עם ארה"ב.
6. סוריה תבקש מחזבאללה להימנע מהתקפה קרקעית מחזית רמת הגולן נגד ישראל.

רוסיה

1. רוסיה היא שחקן מרכזי בעיצוב המציאות במזרח התיכון ופועלת על פי האינטרסים שלה בלבד.
2. רוסיה פועלת לריסון חזבאללה בשת"פ עם איראן.
3. רוסיה מציבה קווים אדומים לגבי פעילות ישראל נגד חזבאללה בסוריה.
4. רוסיה משגרת אניות מלחמה אל מול חופי לבנון.
5. רוסיה מקיימת מגעים עם ארה"ב לצמצום האלימות מצד כל הצדדים.

6. רוסיה יוזמת כינוס מועצת הביטחון להפסקת הלחימה ולאחר מכן לכינוס ועידה בינלאומית להשגת הסדרים במזרח התיכון.

ארה"ב

1. ארה"ב מעניקה גיבוי למדינת ישראל להגן על עצמה, אך קוראת לאיפוק (מעניקה לישראל סיוע חירום בהספקת אמצעי לחימה ומימון למערכות הגנה מפני טילים).
2. ארה"ב מנהלת מגעים עם רוסיה על מנת שזו תפעל לריסון חזבאללה.
3. ארה"ב מקדמת החלטת מועבי"ט מוסכמת לסיום האלימות בין ישראל לבין חזבאללה והפלסטינים.
4. פועלת לשמירת חופש השייט במצרי באב אל-מנדב.

ישראל

1. ישראל תגן על שלום תושביה בכל דרך אפשרית (מדינית וצבאית).
2. ישראל מגנה את ההתקפות עליה מצד חזבאללה והפלסטינים וקוראת לקהילה הבינלאומית לפעול להפסקת מידית של האלימות.
3. ישראל תקיים שת"פ בטחוני עם הפלסטינים כל עוד אלה יפעלו להפסקת האלימות.
4. ישראל תפעל בשלב זה ברצועת עזה באמצעות חיל האוויר ומערכת "כיפת ברזל", אך תימנע ממהלך קרקעי.
5. ישראל לא תירתע משום איום, לרבות של מעצמה (רוסיה) על מנת להגן על שלום תושביה ומודה לארה"ב על הסיוע והגיבוי הניתנים לה.
6. ישראל קוראת למדינות המוסלמיות הסוניות לשתף פעולה איתה במערכה נגד האיום המשותף מצד הציר השיעי בהובלת איראן.

מסקנות עיקריות

1. היעלמותו של אבו-מאזן (מחמוד עבאס) מהבמה הפוליטית עלולה להוביל לכאוס בזירה הפלסטינית ולסלול את הדרך להשתלטות חמאס גם על יהודה ושומרון.
2. ישראל רוצה בהפסקת האלימות מהצד הפלסטיני, אך אינה מעוניינת בשליטה קרקעית על האוכלוסיות הפלסטיניות בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה.
3. במצב של עימות מול חזבאללה, ישראל תפנה את עיקר המאמצים למתן מענה לאיום בזירה זו תוך דחיקת הטיפול בסוגיה הפלסטינית לעדיפות שנייה.
4. רוסיה מהווה שחקן מרכזי בהשגת יציבות באזור ומטילה מגבלות המקשות על חופש הפעולה של ישראל, בעיקר בזירה הצפונית.
5. מדינת ישראל נהנית מגיבוי מדיני וצבאי של ארה"ב.
6. קיימת תאימות אינטרסים אסטרטגית בין מדינת ישראל לבין "המחנה הסוני המתון" בהתמודדות מול הציר השיעי בהובלת איראן.